

Voorzitter

de heren D. van Vugt en H.E.S. Woldring, mevrouw D.J.B. de Wolff en de heer W.J. Witteveen: mevrouw Ter Veld (voorzitter) en de heren Luijten en Pitstra.

Ik stel de reeds ingekomen missives van de voorzitter van het Centraal Stembureau en de geloofsbrieven van eerder genoemde leden in handen van de commissie tot onderzoek van deze geloofsbrieven. Ik schors de vergadering voor vijf minuten, teneinde de commissie in de gelegenheid te stellen deze geloofsbrieven te onderzoeken.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De tijdelijke **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw Ter Veld, voorzitter van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven van mevrouw M.L. Bemelmans-Videc, de heren C. van Bruchem, A.H.M. Dölle, J. van der Lans, W. Lemstra, P.R.H.M. van der Linden, R. Rabbinge, mevrouw W. Sorgdrager, de heren J.C. Terlouw, E. van Thijn, mevrouw Y.E.M.A. Timmerman-Buck, de heren D. van Vugt, H.E.S. Woldring, mevrouw D.J.B. de Wolff en de heer W.J. Witteveen tot het uitbrengen van het rapport.

Mevrouw **Ter Veld**: Voorzitter! Vergun mij alvorens rapport uit te brengen, vanaf deze plaats alle reeds beëdigde leden geluk te wensen.

De commissie welke de geloofsbrieven van de benoemde leden van de Kamer, in alfabetische volgorde opgenomen, heeft onderzocht, heeft de eer te rapporteren dat de geloofsbrieven en de daarbij ingevolge de Kieswet overgelegde bescheiden in orde zijn bevonden. Het rapport van de commissie is neergelegd ter griffie, ter inzage voor de leden.

De commissie adviseert u als leden van de Kamer toe te laten: mevrouw M.L. Bemelmans-Videc, de heren C. van Bruchem, A.H.M. Dölle, J. van der Lans, W. Lemstra, P.R.H.M. van der Linden, R. Rabbinge, mevrouw W. Sorgdrager, de heren J.C. Terlouw, E. van Thijn, mevrouw Y.E.M.A. Timmerman-Buck, de heren D. van Vugt, H.E.S. Woldring, mevrouw D.J.B. de Wolff en de heer W.J. Witteveen.

De tijdelijke **voorzitter**: Ik dank mevrouw Ter Veld voor het

uitbrengen van het rapport en de commissie voor het verrichten van haar taak.

Ik stel aan de Kamer voor, het advies van de commissie te volgen en het rapport in de Handelingen te doen opnemen.

Daartoe wordt besloten.

(Het rapport is opgenomen aan het eind van deze editie.)¹

De tijdelijke **voorzitter**: Ik verzoek de griffier mevrouw Bemelmans-Videc, de heren Van Bruchem, Dölle, Van der Lans, Lemstra, Van der Linden, Rabbinge, mevrouw Sorgdrager, de heren Terlouw, Van Thijn, mevrouw Timmerman-Buck, de heren Van Vugt, Woldring, mevrouw De Wolff en de heer Witteveen binnen te leiden.

De leden Bemelmans-Videc, Van Bruchem, Dölle, Lemstra, Van der Linden, Timmerman-Buck, Woldring en Witteveen leggen in handen van de voorzitter de bij de wet voorgeschreven eed af.

De leden Van der Lans, Rabbinge, Sorgdrager, Terlouw, Van Thijn, Van Vugt en De Wolff leggen in handen van de voorzitter de bij de wet voorgeschreven verklaring en belofte af.

De tijdelijke **voorzitter**: Ik wens u van harte geluk met uw benoeming en uw toelating in de Kamer en verzoek u in ons midden plaats te nemen.

De tijdelijke **voorzitter**: Ik verzoek de leden te gaan staan. Ingekomen is bericht van het overlijden van het oud-lid van deze Kamer de heer H.J. Louwes. Ik lees de brief voor die ik aan zijn weduwe heb gezonden.

“Met diep leedwezen heeft de Eerste Kamer kennisgenomen van het overlijden op 2 juni jongstleden op 78-jarige leeftijd van uw echtgenoot, ingenieur H.J. Louwes, van 1963 tot 1979 lid van deze Kamer.

Zijn geboorteplaats, zijn woonplaats en de plaats van overlijden lagen in de huidige gemeente Marne, in het Groninger Hogeland. Na zijn studie aan de Landbouwhogeschool te Wageningen studeerde hij van 1946 tot 1947 landbouwkunde aan de

University of Illinois te Urbana in de Verenigde Staten, waar hij de graad van Master of Science, Agriculture and Economics verwierf. Hendrik Jan Louwes was dus niet alleen een telg uit een boerendynastie van het Groninger Hogeland, hij was ook wereldburger. Naast een vanzelfsprekende, welhaast aangeboren, belangstelling voor het agrarisch bedrijf, bestaat er in die families van het Groninger Hogeland ook een bijna natuurlijke belangstelling, en welhaast aangeboren aanleg, voor politiek en bestuur. Dat uitte zich bij Hendrik Jan Louwes in een grote bereidheid tijd en talent te geven aan het openbaar bestuur: gemeenteraad, provinciale staten, nationale en Europese volksvertegenwoordiging. In die kwaliteiten kon hij zijn talenten in dienst stellen van de belangen van de landbouw in Nederland en in Europa. De familie Louwes kende de bestuurlijke traditie van vader op zonen en Hendrik Jan gaf daar nog een Europese dimensie aan.

Een ander kenmerk van deze rijzige-boerenbestuurders is hun gevoel voor humor. Ook Hendrik Jan Louwes kon goede grappen waarderen met een genoeglijk glaasje bij de hand. Dat gevoel voor humor blijkt ook uit de herinneringen die hij schreef over zijn lidmaatschap van deze Kamer: zijn optreden bij de beraadslaging over de Machtigingswet van het kabinet-Den Uyl, waarop hij zich tijdens de kerstdagen en Oud en Nieuw moest voorbereiden. En uit zijn relatie met zijn fractievoorzitter, Van Riel, die hem, zoals hij zelf schrijft, indeelde in de categorie “lui, maar intelligent”, een categorie die Van Riel waardeerde, want degenen die daartoe behoorden, liepen hem het minst voor de voeten.

Wellicht anders dan verwacht, zijn deze noorderlingen ook gevoelig voor emoties. Vooral wanneer zij menen in hun eerlijke gevoelens en overtuigingen te worden aangetast. Dan kunnen de golven hoog gaan. Dan ontstaat karaktervolle onverzettelijkheid.

Persoonlijk bewaar ik daar nog herinneringen aan die mij heugen. Dat was het geval toen uw echtgenoot zijn zetel in de Eerste Kamer, waarin hij ondervoorzitter was, van zijn fractie, in 1977 dreigde te verliezen als gevolg van voorkeurstemmen in Gelderland. In de hoedanigheid die ik toen in onze partij bekleedde, ben ik met hem de barricaden opgegaan, met als

Voorzitter

resultaat een voor allen aanvaardbaar compromis. Hendrik Jan Louwes zou de hem oorspronkelijk toegedachte zetel in de Eerste Kamer gaan bekleden totdat hij zijn beginselen en zijn politieke denkbeelden na 1979 zou gaan uitdragen in het Europese Parlement, na de eerste directe verkiezingen voor dat parlement. Zo gaf het niet-gezochte incident nog een extra dimensie aan zijn politieke carrière, die hem tot een sieraad heeft gemaakt van zijn partij en van de familie waaruit hij voortkwam.

Ik spreek de hoop uit dat de goede herinneringen die velen aan hem bewaren en het grote respect dat hem wordt toegedragen, de familieleden tot troost mag zijn bij het dragen van het verlies."

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

Aan de orde is de **verkiezing van de voorzitter der Kamer.**

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Gelet op de gewijzigde verhoudingen in dit huis heb ik het voorrecht een kandidaat voor het voorzitterschap te mogen voorstellen, te weten de heer Korthals Altes.

Hierbij teken ik het volgende aan. Ook gelet op deze gewijzigde verhoudingen zal de heer Korthals Altes zijn functie als voorzitter uiterlijk 1 oktober 2001 ter beschikking stellen. Het CDA zal dan een kandidaat voordragen, ervan uitgaande dat dit huis alsdan de kandidaat van CDA-huize zal steunen. Dit alles onder voorbehoud van de dan aanwezige politieke verhoudingen.

De heer **Schuyer** (D66): Voorzitter! De D66-fractie vindt het binden van een kandidaat aan een termijn anders dan de reguliere termijn niet goed voor het ambt van het voorzitterschap van deze Kamer. Aan de orde is, wat ons betreft, slechts de keuze van een voorzitter. Wij zullen de stem geven aan de voorgedragen kandidaat.

De heer **Ruers** (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de vorige spreker, in het bijzonder bij het begin van zijn verhaal. Er is echter meer wat ik op dit moment kort wil toelichten. De

laatste jaren zijn de opvattingen veranderd over de positie van de voorzitter van deze Kamer, net zo goed als over de positie van de voorzitter van de Tweede Kamer. Twee jaar geleden, op 25 februari 1997, heeft mijn voorganger in deze Kamer, de heer De Wit, een debat gevoerd over de positie van en de procedure voor het kiezen van de voorzitter. Korthals halve verwijs ik daarnaar. Wat hij toen naar voren heeft gebracht, onderschrijf ik nog steeds en het stelt mij teleur dat op dit moment bij de huidige voordracht met de uitkomsten van dat debat niets is gedaan. Uit democratisch oogpunt vinden wij het wenselijk dat in een open discussie en mogelijk met een open kandidaatstelling hier in dit huis een voorzitter wordt gekozen. Wat ons betreft gaat het om de kwaliteit. De kwaliteit moet vooropstaan en niet degene die door een of meer fracties als zodanig is voorgedragen. Ik wijs er ook op dat vorig jaar aan de overkant van het Binnenhof in de Tweede Kamer eenzelfde discussie is gevoerd. Er is toen een profielschets naar voren gebracht waarover is gediscussieerd. Toen al kon worden vastgesteld dat de visie op de verkiezing van een voorzitter van hetzij de Tweede hetzij de Eerste Kamer verandert. Wij vinden dit een juiste ontwikkeling en pleiten ervoor dat het ook in deze Kamer zo zal gaan. Op dit moment wil ik dat debat niet voortzetten. Ik teken wel aan dat wij uitgaan van de kwaliteit van de voorzitter; op die basis zullen wij onze stem uitbrengen. Vooral het laatste punt van de voordracht dat wij ons nu moeten binden aan iets dat over twee jaar kan plaatsvinden onder dan bestaande verhoudingen, gaat ons te ver.

De tijdelijke **voorzitter**: Conform het gestelde in artikel 113 van het Reglement van orde zal deze verkiezing schriftelijk plaatsvinden.

Ik benoem tot stemopnemers de heer Baarda (voorzitter), mevrouw Roscam Abbing-Bos, de heer Wöltgens en mevrouw Schoondergang-Horikx.

(Hierna wordt tot schriftelijke stemming overgegaan.)

De heer **Baarda**, voorzitter van het stembureau: Uitgebracht zijn 75 stemmen, waarvan 74 op de heer Korthals Altes en 1 blanco.

De tijdelijke **voorzitter**: Aangezien de heer Korthals Altes de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, is hij verkozen tot voorzitter van de Kamer.

Aan de orde is de **verkiezing van de eerste ondervoorzitter der Kamer.**

De **voorzitter**: Conform artikel 114 van het Reglement van orde dient ook deze verkiezing schriftelijk plaats te vinden.

Voor de functie van eerste ondervoorzitter is kandidaat gesteld de heer P.B. Boorsma.

(Hierna wordt tot schriftelijke stemming overgegaan.)

De heer **Baarda**, voorzitter van het stembureau: Uitgebracht zijn 75 stemmen, waarvan 73 stemmen op de heer Boorsma, 1 op de heer Eversdijk en 1 blanco.

De **voorzitter**: Aangezien de heer Boorsma de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, is hij verkozen tot eerste ondervoorzitter van de Kamer.

Ik dank de stemopnemers voor de verrichte werkzaamheden en wens de heer Boorsma van harte geluk met zijn benoeming tot eerste ondervoorzitter der Kamer.

Ik deel aan de Kamer mede dat volgende week de verkiezing zal plaatsvinden van een tweede ondervoorzitter, nadat daarvoor een kandidaat zal zijn gesteld.

Ik stel aan de Kamer voor, vooralsnog dezelfde commissies in te stellen als tijdens de afgelopen zittingsperiode. Ook daarover kan volgende week nader worden beslist.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mijnheer de voorzitter! In het overleg van de fractievoorzitters is het voorstel geboren en ook aanvaard om een afzonderlijke JBZ-commissie in te stellen. Hierover heeft communicatie met de griffier plaatsgevonden.

De **voorzitter**: Dit is mij bekend. Voor deze commissie wordt nog een voorzitter gezocht. Volgende week zullen wij hierover een besluit nemen.

Geachte medeleden! Ik ben de Kamer buitengewoon erkentelijk voor